

Odlišné stanovisko sudcu Lajosa Mészárosa
k uzneseniu pléna Ústavného súdu Slovenskej republiky
vo veci sp. zn. PL. ÚS 45/2015

I.

1. Sudca Najvyššieho súdu Spojených štátov Robert H. Jackson kedysi glosoval vzťah pravdy a postavenia najvyššieho súdu v hierarchii takto: „Nie sme poslední, lebo máme pravdu. Máme pravdu, lebo sme poslední.“ („We are not final because we are infallible, but we are infallible only because we are final.” Brown v. Allen 344 U.S. 443). O posledné slovo sa preto niekedy súdy doslova bijú, a to nielen súdy ústavné so súdmi medzinárodnými. Je preto zvláštne, ak orgán, ktorému je posledné slovo vo veci všeobecne záväzného výkladu ústavy alebo ústavného zákona zverené, t. j. plénum Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“), ostane mlčať.

2. Na úvodných webových stranách ústavného súdu všetci jeho doterajší predsedovia akcentujú významné postavenie a poslanie ústavného súdu, najmä jeho nezastupiteľnú úlohu pri ochrane ústavnosti a prirodzených práv a slobôd človeka. Faktom je, že ústavný súd nie je iba jedným z orgánov štátu, ktorý pri svojej činnosti aplikuje ústavné a právne normy, ale je takým aktérom ústavnosti, ktorého rola „tvorcu“ práva je neodškriepiteľná, dôstojnosť jeho rozhodnutí je smerodajná, jeho úloha pri kultivovaní právnej kultúry je žiaduca. Ústavný súd však iba vtedy môže naplniť uvedenú úlohu, ak sám úzkostlivo dbá na to, aby pri svojej činnosti neprekročil Rubikon ústavnosti, mieru. V tradičných demokraciách je moc mierna, lebo jej to tradícia inak nedovolí. Ústavné súdy vznikli, aby túto miernosť pomáhali presadzovať tam, kde nemali šťastnú históriu, a tak je neprirodzené, ak je ústavný súd sám zdrojom ne-miernosti. Ústavný súd patrí občianskej spoločnosti, patrí tejto krajine, nepatrí sebe ani nemnohým. Občianska spoločnosť pozná, čo sa udialo v tejto veci, ako to napokon

poznala aj v minulosti (porov. Slovensko 2000. Súhrnná správa o stave spoločnosti. IVO, Bratislava, 2000, s. 144 a nasl.). Hodnotenie uznesenia sp. zn. PL. ÚS 45/2015 z 28. októbra 2015 v znení, v akom bolo prijaté (ďalej aj „väčšinové uznesenie“), by teda malo patriť jej a v disente by som mal len triezvo popísať ako som uvažoval, avšak osobitosť situácie mi nedá vopred neuviesť, že, ako z môjho popisu vyplynie, väčšinové uznesenie nie je mierne. Uvedené nevyplýva z toho, že vec nebola prijatá na ďalšie konanie, ale z toho, že plénum ústavného súdu v super-delikátnom konaní súvisiacim s tým, kto by mal byť jeho členom, sa v napätí s Ústavou Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) umenšilo pred senátom ústavného súdu, a v rámci toho umenšenia sa povýšilo nad prezidenta Slovenskej republiky (ďalej len „prezident republiky“ alebo „navrhovateľ“), ktorému „radí“, aby menoval sudcov ústavného súdu, ktorí to už sami nežiadajú. Miera je tu tiež synonymom obmedzenej moci (limited government).

3. Vo veci návrhu prezidenta republiky na začatie konania o výklad čl. 2 ods. 2 v spojení s čl. 128 ústavy, ako aj čl. 134 ods. 2 v spojení s čl. 101 ods. 1 a čl. 102 ods. 1 písm. s) ústavy naplnenie uvedenej úlohy ústavným súdom považujem za problematické, a preto som nepodporil väčšinové uznesenie, pričom nesúhlasím ani s jeho výrokom, ani s odôvodnením. To je tiež dôvod, že som sa rozhodol pripojiť k nemu podľa § 32 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) odlišné stanovisko.

4. Uvedomujem si, že „nesiem svoju kožu na trh“ a posúdenie môjho disentu podlieha rovnako prísnyim kritériám ako väčšinové stanovisko, preto by som v prvom rade bol rád, keby bolo moje stanovisko akceptované tak občianskou spoločnosťou, ako aj odbornou verejnosťou. Keďže právo je tak špecifický žánr, že v ňom niekedy aj neprijateľné veci vyzerajú prijateľne, v časti II svojho stanoviska sa toto pokúsim napísať takpovediac bez talára, možno žurnalistickejšie, a v ďalších častiach optikou

sudcu ústavného súdu. Na základe takéhoto postupu pozorný čitateľ bude môcť posúdiť, či v danom prípade došlo k prekročeniu tých povestných hraníc.

II.

5. V lete roku 2014 zanikol mandát trom sudcom ústavného súdu. Národná rada Slovenskej republiky (ďalej aj „národná rada“), riadiac sa ústavou, zvolila dvojnásobný počet kandidátov na sudcov ústavného súdu, a tak predseda národnej rady listom zo 16. mája 2014 predložil prezidentovi republiky šiestich kandidátov na tri voľné miesta sudcov ústavného súdu. Dňa 2. júla 2014 prezident republiky rozhodol o vymenovaní iba jednej kandidátky za sudkyňu ústavného súdu. Ostatní piati kandidáti boli toho istého dňa rozhodnutiami prezidenta republiky nevymenovaní, pretože prezident republiky pri týchto rozhodnutiach mal vychádzať aj z kritérií výkladu ústavného súdu vo veci generálneho prokurátora Slovenskej republiky (ďalej len „generálny prokurátor“) vedenej pod sp. zn. PL. ÚS 4/2012, v zmysle ktorého prezident republiky „*v záujme riadneho chodu ústavných orgánov*“ pri vymenovaní môže prihliadať – zjednodušene povedané – aj na osobnostné predpoklady, teda integritu kandidátov. Na rozdiel od kandidáta na generálneho prokurátora prezident republiky mal v tomto prípade k dispozícii na jedno uvoľnené miesto dvoch kandidátov, je však zrejmé, že vychádzal z toho, že neprihliada na integritu iba každého druhého z nich.

6. Piatí neúspešní kandidáti podali podľa čl. 127 ústavy sťažnosti na ústavnom súde pre porušenie ich ústavných práv ich nevymenovaním do funkcie sudcu ústavného súdu prezidentom republiky. O týchto sťažnostiach sa viedli pred ústavným súdom dve konania pred dvomi senátmi ústavného súdu. III. senát ústavného súdu nálezom rozhodol, že prezident republiky porušil svojím rozhodnutím o nevymenovaní základné práva troch kandidátov na sudcov ústavného súdu, a zrušil rozhodnutia prezidenta republiky o ich nevymenovaní. Súčasne bolo prezidentovi republiky uložené, aby v ich veciach znova konal a rozhodol. Konanie o sťažnostiach ďalších

dvoch kandidátov II. senát ústavného súdu zastavil, pretože dvaja kandidáti na sudcov ústavného súdu – teda dvaja sťažovatelia, svoju ústavnú sťažnosť zobrali späť.

7. V dôsledku zastavenia konania na ústavnom súde podľa prezidenta republiky zaniklo postavenie dvoch kandidátov na sudcov ústavného súdu (*Ján Bernát a Imrich Volkai*), rozhodnutia o ich nevymenovaní sa stali záväzné a nezmeniteľné. Výsledkom týchto konaní na ústavnom súde je podľa názoru prezidenta republiky v súčasnosti taký stav, že na ústavnom súde sú stále dve voľné miesta sudcov, avšak na tieto miesta sú aj s prihliadnutím na nález ústavného súdu sp. zn. III. ÚS 571/2014 už len traja kandidáti (*Eva Fulcová, Miroslav Duriš a Juraj Sopoliga*). Vzhľadom na uvedené skutočnosti prezident republiky listom z 22. júla 2015 požiadal predsedu národnej rady, aby národná rada zvolila ešte jedného kandidáta na sudcu ústavného súdu, pričom sa odvolal aj na ústavu, keď citoval: „Podľa čl. 134 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky Národná rada Slovenskej republiky navrhuje dvojnásobný počet kandidátov na sudcov, ktorých má prezident Slovenskej republiky vymenovať.“

8. Predseda národnej rady listom z 19. augusta 2015 reagoval na uvedený list prezidenta republiky a v relevantnej časti svojho vyjadrenia uviedol:

„(...) Aj keď sťažovatelia *Ján Bernát a Imrich Volkai* využili svoje právo a v zmysle § 54 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. vzali svoju sťažnosť späť, nemá to vplyv na ich postavenie kandidátov na sudcov Ústavného súdu. Národná rada Slovenskej republiky nedisponuje žiadnou informáciou o tom, že by kandidáti *Ján Bernát a Imrich Volkai* vzali späť svoj písomný súhlas s kandidatúrou na sudcu Ústavného súdu.

Na základe uvedeného konštatujem, že späťvzatím sťažnosti pre porušenie základného práva na prístup k voleným a iným verejným funkciám (čl. 30 ods. 4 Ústavy) nedochádza aj k zániku postavenia kandidáta na sudcu Ústavného súdu.

Vážený pán prezident, tým, že Národná rada Slovenskej republiky Vám navrhla dvojnásobný počet kandidátov na sudcov Ústavného súdu, splnila úlohy, ktoré jej

vyplývajú z čl. 134 ods. 2 Ústavy. Iný postup Národnej rady Slovenskej republiky by nebol v súlade s čl. 2 ods. 2 Ústavy.“

9. Vzhľadom na rozpor v názoroch stručne opísaných v predchádzajúcich dvoch bodoch tohto disentu prezident republiky dospel k záveru, že je tu ústavnoprávny spor, ktorý ho oprávňuje na podanie návrhu na výklad podľa čl. 128 ústavy, ktorým sa obrátil na ústavný súd 11. augusta 2015. Vo svojom návrhu na výklad prezident republiky tvrdí, že z dvojnásobného počtu kandidátov na sudcov ústavného súdu vymenuje len tých za sudcov ústavného súdu, ktorí sú na to vhodní a spôsobilí tak, ako to vyplýva z kritérií výkladu vo veci generálneho prokurátora. Ak na neobsadené voľné miesta sudcov ústavného súdu nie je dostatok kandidátov, t. j. dvojnásobný počet, národná rada je podľa navrhovateľa povinná ich dovoliť. Národná rada, naopak, podľa navrhovateľa tvrdí, že z predloženého dvojnásobného počtu kandidátov na sudcov ústavného súdu je prezident republiky povinný, ak zistí, že spĺňajú ústavou ustanovené predpoklady, vymenovať potrebný počet sudcov ústavného súdu bez použitia výkladu, ktorý bol podaný vo veci generálneho prokurátora. Prezident republiky však vo svojom návrhu trvá na tom, že národná rada mu je povinná predložiť nových kandidátov, ak pôvodne zvolení kandidáti neboli vymenovaní za sudcov ústavného súdu. Inak povedané, prezident republiky má podľa jeho právneho názoru momentálne k dispozícii troch kandidátov (*Eva Fulcová, Miroslav Duriš a Juraj Sopoliga*) na dve uvoľnené miesta sudcu ústavného súdu a národná rada je povinná zvoliť a prezidentovi republiky predložiť štvrtého kandidáta na sudcu ústavného súdu. Podľa názoru prezidenta republiky národná rada tvrdí, že takú povinnosť nemá. Ako uviedol predseda národnej rady (navrhovateľ dokladuje listom predsedu národnej rady z 19. augusta 2015), keďže navrhnutí piati kandidáti nevzali svoj súhlas s kandidatúrou späť a prezident republiky má z toho dôvodu k dnešnému dňu v menovacom procese piatich kandidátov na sudcov ústavného súdu, ak by sa národná rada podujala voliť nových kandidátov, porušila by tým čl. 134 ods. 2 ústavy v spojení s čl. 2 ods. 2 ústavy. Rozpor v týchto názoroch je podľa navrhovateľa ďalším dôkazom, že je tu spor, ktorý oprávňuje prezidenta republiky na podanie predmetného návrhu na výklad.

10. Väčšina ústavného súdu uznesením sp. zn. PL. ÚS 45/2015 návrh prezidenta republiky odmietla v prvom rade s odôvodnením, že v súvislosti s otázkou, či pri rozhodovaní o vymenovaní sudcov ústavného súdu prezident republiky môže/musí prihliadať aj na to, či neexistuje *„žiadan dôvod závažnej skutočnosti vzťahujúcej sa na osobu kandidáta, ktorá relevantne spochybňuje jeho schopnosť vykonávať funkciu sudcu Ústavného súdu Slovenskej republiky spôsobom neznižujúcim vážnosť funkcie sudcu tohto súdu“*, neexistuje právne relevantný spor medzi národnou radou a navrhovateľom, pretože údajne táto otázka *„už bola ústavným súdom právoplatne vyriešená, a to v rámci konania vedeného pod sp. zn. III. ÚS 571/2014“*.

11. Ihneď na tomto mieste, aby sa nám nestratil kontext, považujem za potrebné konštatovať, že nálezom ústavného súdu sp. zn. III. ÚS 571/2014 nemohol byť a ani vôbec nebol vyriešený uvedený spor medzi národnou radou a prezidentom republiky jednoducho z toho dôvodu, lebo ústava tomuto senátnemu nálezu nedáva všeobecnú záväznosť (t. j. senátny nález zaväzuje iba inter partes). Tú dáva len nálezom vydaným práve v konaní o výklad ústavy (čl. 128 posledná veta ústavy). Už aj preto mal byť návrh prezidenta republiky v jeho podstatnej časti prijatý na ďalšie konanie. Nález ústavného súdu sp. zn. III. ÚS 571/2014 „vyriešil“ (ak vôbec) situáciu vo vzťahu k trom kandidátom, ktorých sa týkal. Nevyriešil ju vo vzťahu k zvyšným dvom kandidátom, ktorí sťažnosti vzali späť (no väčšina pléna ich stále „vidí v hre“). Správna odpoveď je tak presne opačná – len rozhodnutie pléna ústavného súdu podľa čl. 128 ústavy mohlo situáciu vyriešiť.

12. Z odmietajúceho väčšinového uznesenia ďalej vyplýva, že pokiaľ ide o navrhovateľom tvrdenú existenciu sporu medzi ním a národnou radou v súvislosti s otázkou, či po späťvzatí ústavných sťažností dvoch kandidátov na sudcov ústavného súdu a následnom zastavení konania o týchto sťažnostiach zaniklo ich postavenie kandidátov na sudcov ústavného súdu, *„možno nepochybne konštatovať, že medzi navrhovateľom a národnou radou existuje spor“*, avšak väčšina pléna ústavného súdu

vychádza z toho, že návrh prezidenta republiky je *«potrebné v tejto časti považovať za zjavne neopodstatnený, keďže ním žiada o výklad takých ustanovení, ktoré nie sú predmetom ústavnej úpravy, ale sú predmetom „len“ zákonnej úpravy»*.

13. Môj právny názor je, že opäť opak zodpovedá nášmu právnemu, resp. ústavnému poriadku. Neexistuje totiž žiadny zákon, ktorý by upravoval obojstranne uznanú spornú otázku, ktorou je zánik kandidatúry kandidáta na funkciu sudcu ústavného súdu. Nie je asi náhoda, že väčšina pléna iba všeobecne poukazuje na *„zákon Národnej rady Slovenskej republiky č. 350/1996 Z. z. o rokovacom poriadku“* a tiež podzákonný predpis *„Volebný poriadok“*. Tieto predpisy *„riešia“* totiž *„iba“* voľbu kandidátov na sudcu ústavného súdu *v národnej rade*, ale neupravujú menovanie kandidátov prezidentom republiky, a už vonkoncom nie zánik kandidatúry kandidáta na funkciu sudcu ústavného súdu. Nemožno pochybovať o tom, že spornú otázku možno vyložiť najmä z čl. 134 ods. 2 ústavy, veď otázka vzniku a zániku kandidatúry je obsiahnutá už v samotnom pojme *„kandidát“*. Nehovoriac už o tom, že na čl. 134 ods. 2 ústavy sa odvoláva tak prezident republiky, ako aj predseda národnej rady vo svojich listoch, na základe ktorých možno medzi nimi identifikovať predmetný spor. Uvedené dôvody samy osebe postačovali na prijatie návrhu prezidenta republiky na ďalšie konanie.

14. V závere svojho odmietajúceho uznesenia väčšina pléna uvádza, ako má prezident republiky v okolnostiach danej veci postupovať, pričom podľa názoru väčšiny *„by... nebolo spravodlivé, aby dvom kandidátom na sudcov ústavného súdu, ktorí vzali svoje sťažnosti späť, bola rozhodnutiami navrhovateľa, ktoré sú podľa nálezu sp. zn. III. ÚS 571/2014 zjavne protiústavné, odobratá šanca zostať kandidátmi na sudcu ústavného súdu. Z uvedeného vyplýva, že v okolnostiach daného prípadu navrhovateľ môže a má zrušiť dve predmetné rozhodnutia o nevymenovaní Jána Bernáta a Imricha Volkaia a následne má vybrať dvoch sudcov ústavného súdu z piatich ostávajúcich kandidátov (Ján Bernát, Eva Fulcová, Miroslav Duriš, Juraj Sopoliga, Imrich Volkai), ktorí mu boli navrhnutí národnou radou. Týmto spôsobom*

navrhovateľ odstráni ním spôsobený protiústavný stav, ako aj porušenie práv piatich kandidátov na sudcov ústavného súdu.“.

15. Podľa môjho názoru je však v ústave zbytočné hľadať ústavné články, z ktorých by sa takéto „rady či odporúčania“ dali vyvodiť. A vôbec – z ktorých by sa dala vyvodiť kompetencia ústavného súdu dávať ich, ak samotná vec bola odmietnutá. Okrem toho tvrdiť, že prezident republiky má sám od seba zrušiť aj svoje rozhodnutia o nevymenovaní dvoch kandidátov, ktorí svoje sťažnosti zobrali späť, a to len preto, lebo u iných kandidátov ústavný súd vyslovil porušenie práva, znamená úplne ignorovať fakt, že takéto konštatovanie nemá žiadny základ ani vo výroku tohto väčšinového uznesenia. Samozrejme, vo výroku uznesenia v konaní o výklad podľa čl. 128 ústavy ani nemôže byť výrok o porušení práva podľa čl. 127 ústavy. Na uvedené závery väčšinového odmietajúceho uznesenia treba podľa môjho názoru hľadieť ako na poznámky pléna ústavného súdu v rovine obiter dicta, ktoré nie sú záväzné a majú pre prezidenta republiky rovnaký význam, ako má toto odlišné stanovisko – nezáväzný, ktorým sa môže a nemusí riadiť.

III.

16. Uznesenie sp. zn. PL. ÚS 45/2015 z 28. októbra 2015 v znení, v akom bolo prijaté a predčasne publikované bez odlišných stanovísk (§ 32 a § 36a zákona o ústavnom súde), vo svojom záhlaví obsahuje aj moje meno ako sudcu spravodajcu. V prvom rade by som však chcel poukázať na to, že s uvedeným uznesením už nemám „nič spoločné“, pretože je to protinávrh sudcu Ľubomíra Dobríka, ku ktorému sa pripojila aj sudkyňa Jana Baricová, pričom tento protinávrh získal v pléne ústavného súdu potrebnú väčšinu siedmich hlasov na odmietnutie predmetného návrhu prezidenta republiky na výklad.

17. Návrh prezidenta republiky mal byť podľa môjho presvedčenia v časti začatia konania o výklad čl. 134 ods. 2 v spojení s čl. 2 ods. 2 a čl. 101 ods. 1 ústavy prijatý na ďalšie konanie.

18. Ústavný súd mal na prerokovanie návrhu prezidenta republiky ústavou a zákonom zverenú právomoc (čl. 128 ústavy v spojení s § 45 zákona o ústavnom súde), návrh mal zákonom o ústavnom súde predpísané náležitosti (§ 20 a § 47 zákona o ústavnom súde), nebol neprípustný a bol podaný oprávnenou osobou [čl. 130 ods. 1 písm. b) ústavy v spojení s § 18 ods. 1 písm. b) zákona o ústavnom súde].

19. V okolnostiach danej veci bola podľa môjho názoru „spornosť“ vo veci výkladu čl. 134 ods. 2 v spojení s čl. 2 ods. 2 a čl. 101 ods. 1 ústavy daná (tzn. že návrh nebol v tejto časti neopodstatnený). Uvedenú spornosť možno spoľahlivo a jednoznačne deklarovať sporom o výklad medzi prezidentom republiky a národnou radou.

20. Z návrhu prezidenta republiky vyplývalo, že podľa jeho právneho názoru a výkladu čl. 134 ods. 2 ústavy kandidatúra Jána Bernáta a Imricha Volkaia na funkciu sudcu ústavného súdu v zmysle návrhov kandidátov na sudcov ústavného súdu predložených národnou radou dňa 16. mája 2014 vo forme uznesenia národnej rady zanikla rozhodnutiami prezidenta republiky z 2. júla 2014 o nevymenovaní Jána Bernáta a Imricha Volkaia do funkcie sudcu ústavného súdu, a to aj s ohľadom na skutočnosť, že Ján Bernát a Imrich Volkai ako kandidáti na funkciu sudcu ústavného súdu vzali späť sťažnosti podané ústavnému súdu pre namietané porušenie ich ústavných práv rozhodnutiami prezidenta republiky z 2. júla 2014 o ich nevymenovaní do funkcie sudcu ústavného súdu a konanie pred ústavným súdom vedené pod sp. zn. II. ÚS 718/2014 bolo z toho dôvodu zastavené. Podľa prezidenta republiky má ku dňu podania návrhu na výklad k dispozícii národnou radou zvolených troch kandidátov na dve uvoľnené miesta sudcov ústavného súdu. Podľa právneho názoru prezidenta republiky je za týchto okolností národná rada v zmysle čl. 134 ods. 2 ústavy

s prihliadnutím na čl. 101 ods. 1 ústavy povinná zabezpečiť, aby mal prezident republiky k dispozícii dvojnásobný počet kandidátov na dve uvoľnené a neobsadené miesta sudcov ústavného súdu.

21. Z listu predsedu národnej rady z 19. augusta 2015 doručeného Kancelárii prezidenta republiky 20. augusta 2015, ktorý prezident republiky doručil ústavnému súdu a nachádza sa v spise, vyplýva, že predseda národnej rady považuje Jána Bernáta a Imricha Volkaia stále za kandidátov na sudcov ústavného súdu zvolených národnou radou, a to bez ohľadu na rozhodnutie prezidenta republiky z 2. júla 2014 o nevymenovaní Jána Bernáta a Imricha Volkaia do funkcie sudcu ústavného súdu. Svoj právny názor predseda národnej rady odvodzuje od skutočnosti, že Ján Bernát a Imrich Volkai nevzali svoj súhlas s kandidatúrou na sudcu ústavného súdu späť. Inak povedané, predseda národnej rady nepovažuje rozhodnutie prezidenta republiky o nevymenovaní kandidáta za sudcu ústavného súdu za skutočnosť, ktorou by zanikla kandidatúra zvoleného kandidáta na funkciu sudcu ústavného súdu, ak národnou radou zvolený a prezidentovi republiky predložený kandidát na sudcu ústavného súdu v zmysle čl. 134 ods. 2 ústavy nevzal svoj súhlas s kandidatúrou späť a na ústavnom súde sú stále neobsadené dve miesta sudcov ústavného súdu. Predseda národnej rady zároveň uviedol, že ak by národná rada v situácii, keď má podľa názoru národnej rady prezident republiky k dispozícii riadne zvolených piatich kandidátov na sudcov ústavného súdu (vrátane Jána Bernáta a Imricha Volkaia) na dve uvoľnené miesta sudcu ústavného súdu, zvolila nového kandidáta/kandidátov na sudcov ústavného súdu, porušila by čl. 134 ods. 2 v spojení s čl. 2 ods. 2 ústavy.

22. V zmysle skutočností uvedených v predchádzajúcich dvoch bodoch považujem podmienku existencie sporu o výklad čl. 134 ods. 2 v spojení s čl. 2 ods. 2 a čl. 101 ods. 1 ústavy medzi prezidentom republiky a národnou radou za splnenú. Spornou je otázka, či rozhodnutím prezidenta republiky o nevymenovaní kandidáta za sudcu ústavného súdu, ktoré nebolo právoplatne zrušené ústavným súdom, zaniká kandidatúra kandidáta navrhnutého podľa čl. 134 ods. 2 ústavy a v prípade kladnej

odpovede, či takýto stav v spojení s dvoma uvoľnenými postami sudcu ústavného súdu zakladá ústavnú povinnosť národnej rady navrhnúť v zmysle čl. 134 ods. 2 ústavy prezidentovi republiky ústavou predpokladaný počet kandidátov.

23. Na tomto mieste dopĺňam, že z listu predsedu národnej rady z 19. augusta 2015 sa nedozvedáme bližšiu a podrobnejšiu argumentáciu k otázke, či predseda národnej rady považuje v situácii ním v liste z 19. augusta 2015 uvedenej rozhodnutia prezidenta republiky o nevymenovaní Jána Bernáta a Imricha Volkaia do funkcie sudcu ústavného súdu za nulitné akty, prípadne na ne neprihliada na tom základe, že dôvody nevymenovania Jána Bernáta a Imricha Volkaia do funkcie sudcu ústavného súdu uvedené v rozhodnutiach prezidenta republiky z 2. júla 2014 považuje za také, ktoré nemajú oporu v ústave, alebo na ne neprihliada z iných dôvodov, či vzhľadom na iné skutočnosti ústavnému súdu v čase rozhodovania o prijatí návrhu prezidenta republiky na ďalšie konanie neznáme. Uvedené však podľa môjho názoru nebránilo prijatiu návrhu prezidenta republiky na ďalšie konanie, keďže táto otázka mohla byť zodpovedaná v priebehu konania o výklad a podmienka existencie sporu o výklad čl. 134 ods. 2 ústavy v spojení s čl. 2 ods. 2 a čl. 101 ods. 1 ústavy bola podľa mojej mienky aj bez odpovede na túto otázku splnená.

24. Odpoveď si zároveň zaslúžila aj potenciálne vznesená námietka, ktorej väčšinové uznesenie nevenovalo pozornosť, a to, že v liste predsedu národnej rady z 19. augusta 2015 adresovanom prezidentovi republiky je po formálnej stránke vyjadrený právny názor predsedu národnej rady, a nie národnej rady ako celku, ako orgánu verejnej moci. To by mohlo znamenať, že spor o výklad ústavných noriem nie je medzi dvoma orgánmi verejnej moci, ktoré aplikujú dotknuté ústavné normy, ale medzi prezidentom republiky a predsedom národnej rady, ktorý však sám nie je orgánom verejnej moci, ktorý by sám aplikoval dotknuté články ústavy, keďže len národná rada ako celok, ako orgán verejnej moci zložený zo 150 poslancov národnej rady je oprávnená voliť kandidátov na sudcov ústavného súdu. Námietka by mohla pokračovať, že len platné uznesenie národnej rady, kde by bol vyjadrený totožný (či

obdobný) právny názor, ako je uvedený v liste predsedu národnej rady z 19. augusta 2015, je spôsobilé založiť spor o výklad dotknutých ústavných noriem medzi národnou radou a prezidentom republiky.

25. Na potenciálne vznesenú námietku však podľa môjho presvedčenia odpovedá ústavná a zákonná úprava postavenia a právomoci predsedu národnej rady.

26. Z čl. 89 ods. 2 písm. a) a písm. f) ústavy v spojení s § 115 ods. 4 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 350/1996 Z. z. o rokovacom poriadku Národnej rady Slovenskej republiky (ďalej len „zákon o rokovacom poriadku“) a čl. 4 ods. 1 Volebného poriadku o voľbe a odvolávaní funkcionárov (schváleného uznesením Národnej rady Slovenskej republiky č. 498 zo 17. júna 2011) vyplýva, že predseda národnej rady je bránou k uskutočneniu voľby kandidátov na sudcov ústavného súdu v pléne národnej rady. Len predseda národnej rady navrhuje zaradenie voľby kandidátov na sudcov ústavného súdu na schôdzu národnej rady. Pokiaľ predseda národnej rady nezaradí voľbu kandidátov na sudcov ústavného súdu do programu schôdze národnej rady (napr. z dôvodu jeho presvedčenia, že voľbou by národná rada porušila ústavu), nie je možné hlasovať o kandidátoch na sudcov ústavného súdu, ktorých návrhy boli doručené ústavnoprávnemu výboru. A teda aj keby väčšina poslancov národnej rady postačujúca na uznášaniaskompetnosť národnej rady na voľbu kandidátov sudcov ústavného súdu bola prítomná na schôdzi národnej rady a prejavila vôľu voliť kandidátov na sudcov ústavného súdu, zaradenie tejto voľby do programu schôdze zostáva vo výlučnej kompetencii predsedu národnej rady. Na základe listu predsedu národnej rady z 19. augusta 2015 a jeho právneho názoru je možné legitímne dôvodiť, že predseda národnej rady takúto voľbu do programu schôdze národnej rady nezaradí, keďže podľa právneho názoru predsedu národnej rady by touto voľbou národná rada porušila čl. 134 ods. 2 v spojení s čl. 2 ods. 2 ústavy.

27. Z uvedeného podľa môjho názoru vyplýva, že v otázkach zaradenia voľby kandidátov na sudcov ústavného súdu do programu schôdze národnej rady je právny

názor predsedu národnej rady rozhodujúci. Preto právny názor predsedu národnej rady v otázke uskutočnenia voľby kandidátov na sudcov ústavného súdu, kde rozhodujúci je práve právny názor predsedu národnej rady, nemožno oddeliť od samotnej národnej rady ako celku, ako orgánu verejnej moci, ktorý je ako jediný orgán verejnej moci oprávnený voľiť kandidátov na sudcov ústavného súdu a týchto predkladať za podmienok čl. 134 ods. 2 ústavy prezidentovi republiky. Obdobne možno poukázať aj na § 43 ods. 2 písm. g) zákona o rokovacom poriadku, podľa ktorého predseda národnej rady na účel výkonu pôsobnosti podľa ústavy zabezpečuje úlohy spojené s konaním pred ústavným súdom, t. j. predseda národnej rady zasiela v mene národnej rady vyjadrenie národnej rady ako odporcu v konaní o súlade právnych predpisov (ak je predmetom prieskumu zákon prijatý národnou radou) k návrhu na začatie konania o súlade právnych predpisov podľa čl. 125 ods. 1 písm. a) ústavy v spojení s § 39 ods. 1 zákona o ústavnom súde. Aj v tomto prípade hoci napadnutý zákon prijala národná rada ako celok, ako orgán verejnej moci so zákonodarnou mocou, „obhajobu“ prijatého zákona (ktorá zahŕňa právnu argumentáciu a deklarovanie právneho názoru) a finálne slovo pri jej koncipovaní má predseda národnej rady a jeho vyjadrenie zasielané ústavnému súdu neprechádza procedúrou schvaľovania v pléne národnej rady, pričom takéto vyjadrenie reprezentuje národnú radu ako celok, a nie vyjadrenie predsedu národnej rady ako súkromnej osoby oddelenej od národnej rady.

28. Vyžadovať na potvrdenie existencie sporu o výklad ústavných noriem medzi národnou radou a prezidentom republiky uznesenie národnej rady, v ktorom by bol vyjadrený totožný (či obdobný) právny názor, aký zastáva predseda národnej rady, pričom právny názor predsedu národnej rady v otázke uskutočnenia voľby kandidátov na sudcov ústavného súdu je rozhodujúci, nebolo v tomto konkrétnom prípade pre konštatovanie existencie sporu o výklad čl. 134 ods. 2 ústavy v spojení s čl. 2 ods. 2 a čl. 101 ods. 1 ústavy nevyhnutné.

29. Prihliadajúc na § 43 ods. 2 písm. b) zákona o rokovacom poriadku, podľa ktorého predseda národnej rady na účel výkonu pôsobnosti podľa ústavy zastupuje

národnú radu navonok, možno vzhľadom na závery z predchádzajúcich odsekov navyše konštatovať, že právny názor predsedu národnej rady vyjadrený v liste z 19. augusta 2015, ktorý zároveň predseda národnej rady zverejnil prostredníctvom oficiálnej tlačovej správy na stránkach národnej rady (dostupná na <https://www.nrsr.sk/web/Default.aspx?sid=udalosti/udalost&MasterID=53724>), reprezentuje aj v spoločenskom vnímaní samotnú národnú radu ako orgán verejnej moci.

30. Zohľadňujúc už popísané konklúzie, plénu ústavného súdu som ako sudca spravodajca predložil návrh uznesenia na prijatie návrhu prezidenta republiky v časti začatia konania o výklad čl. 134 ods. 2 v spojení s čl. 2 ods. 2 a čl. 101 ods. 1 ústavy na ďalšie konanie s odôvodnením, ktoré som už prezentoval v tomto odlišnom stanovisku.

IV.

31. Väčšina pléna ústavného súdu sa nestotožnila s uvedenými myšlienkami a argumentmi, ale prijala väčšinové uznesenie, ku ktorému v nasledovných bodoch svojho disentu zaujímam stanovisko, ktoré som vzhľadom na obsah väčšinového uznesenia rozdelil do troch celkov.

32. (A) Na prvom mieste možno vzniesť výhradu proti záveru väčšinového uznesenia, v zmysle ktorého prezident republiky navrhoval podať výklad takých ustanovení, ktoré sú upravené v zákone o rokovacom poriadku, a nie v ústave.

33. Ako som už uviedol, podľa môjho názoru bezpochyby je sporná otázka, či právoplatným rozhodnutím prezidenta republiky o nevymenovaní kandidáta za sudcu ústavného súdu zaniká kandidatúra tohto kandidáta.

34. Je to ústava (čl. 134 ods. 2), ktorá primárne upravuje orgán verejnej moci (tým je národná rada), ktorý je oprávnený navrhnúť kandidátov na sudcov ústavného súdu.

35. Je to ústava (čl. 134 ods. 2), ktorá primárne normuje, koľkých kandidátov na sudcov ústavného súdu navrhuje národná rada oprávnenému orgánu verejnej moci na rozhodnutie o ich vymenovaní.

36. Je to ústava [čl. 134 ods. 2 a čl. 102 ods. 1 písm. s)], ktorá primárne splnomocňuje práve jeden konkrétny orgán verejnej moci (tým je prezident republiky), ktorý z kandidátov, ktorých v zmysle ústavy navrhla na to splnomocnená národná rada a v počte predpokladanom ústavou (t. j. v dvojnásobnom počte) ich predložila prezidentovi republiky na rozhodnutie, vymenuje alebo nevymenuje konkrétnych kandidátov za sudcov ústavného súdu.

37. Otázka, kedy kandidát navrhnutý národnou radou v zmysle ústavy (nie zákona) na rozhodnutie prezidentovi republiky prestáva byť kandidátom zvoleným a navrhnutým v zmysle ústavy (nie zákona) v dvojnásobnom počte národnou radou prezidentovi republiky, ak prezident republiky v zmysle ústavy (nie zákonom, a už vôbec nie zákonom o rokovacom poriadku) danej právomoci menovať sudcov ústavného súdu nevymenoval kandidáta za sudcu ústavného súdu rozhodnutím, ktoré nadobudlo právoplatnosť, je otázka ústavná, a nie zákonná.

38. Väčšinové uznesenie konštatuje, že otázku zániku kandidatúry na sudcu ústavného súdu upravuje zákon o rokovacom poriadku. Povrchnosť tohto konštatovania spočíva v skutočnosti, že väčšinové uznesenie neodkazuje na žiadne ustanovenie zákona o rokovacom poriadku, iba na zákon ako celok. Niet sa však čomu čudovať, keďže zákon o rokovacom poriadku sa zaoberá iba otázkou voľby kandidátov na sudcov ústavného súdu v národnej rade, a to v § 115 a § 116.

39. Podľa § 115 zákona o rokovacom poriadku:

(1) Národná rada navrhuje prezidentovi republiky 20 občanov ako kandidátov na sudcov ústavného súdu; navrhnutí sú tí kandidáti, ktorí získajú najviac hlasov, najmenej však nadpolovičnú väčšinu hlasov prítomných poslancov.

(2) Ak sa podľa odseku 1 nenavrhuje 20 kandidátov na vymenovanie sudcov ústavného súdu, tajná voľba ďalších kandidátov do uvedeného počtu sa opakuje.

(3) Ak v opakovanej voľbe nebol navrhnutý zostávajúci počet kandidátov na sudcov ústavného súdu, vykonajú sa nové voľby; v nich sa zvolí zostávajúci počet kandidátov.

(4) Podávanie návrhov na voľbu kandidátov na sudcov ústavného súdu upravujú osobitné predpisy. Návrhy sa podávajú ústavnoprávnemu výboru, ktorý ich predloží so svojím stanoviskom predsedovi národnej rady. Predseda národnej rady navrhne zaradenie voľby kandidátov na sudcov ústavného súdu na najbližšiu schôdzu národnej rady.

Podľa § 116 zákona o rokovacom poriadku:

(1) Ak sa sudca ústavného súdu vzdá svojej funkcie sudcu ústavného súdu alebo ak je z tejto funkcie odvolaný, prezident republiky vymenuje iného sudcu ústavného súdu na nové funkčné obdobie z dvoch kandidátov navrhnutých národnou radou.

(2) Na postup pri navrhovaní a voľbe kandidátov podľa odseku 1 sa primerane použijú ustanovenia § 115.

40. Po prvé, zákon o rokovacom poriadku v § 115 a § 116 upravuje VOĽBU kandidátov v národnej rade, a nie NAVRHOVANIE a VYMENUVÁVANIE už zvolených kandidátov za sudcov ústavného súdu prezidentovi republiky. Ide o dva odlišné (politické) procesy s odlišnými právnymi dôsledkami. Prvý proces (voľba kandidátov) upravuje podávanie NÁVRHOV NA VOĽBU konkrétnych fyzických osôb v národnej rade, ktorej výsledkom je uznesenie národnej rady o zvolení konkrétnych fyzických osôb za kandidátov pre účely ich predloženia prezidentovi

republiky na rozhodnutie o vymenovaní sudcov ústavného súdu. Tento prvý proces je upravený v § 115 a § 116 zákona o rokovacom poriadku, ako aj vo Volebnom poriadku o voľbe a odvolávaní funkcionárov. Druhý proces upravuje NAVRHOVANIE ZVOLENÝCH KANDIDÁTOV a VYMENÚVANIE národnou radou zvolených a navrhnutých kandidátov (v dvojnásobnom počte) na sudcov ústavného súdu prezidentom republiky. Tento druhý proces je upravený primárne (v otázke navrhovania kandidátov konkrétnym orgánom verejnej moci a otázke počtu navrhovaných kandidátov) a v časti výlučne (v otázke orgánu verejnej moci, ktorý je oprávnený vymenúvať navrhnutých kandidátov za sudcov ústavného súdu) v čl. 134 ods. 2 ústavy.

41. Po druhé, zákon o rokovacom poriadku v § 115 v poznámke č. 71 sám odkazuje na čl. 134 ods. 2 ústavy, ktorý bližšie vykonáva, a aj to len pokiaľ ide o voľbu kandidátov, ktorí majú byť primárne podľa čl. 134 ods. 2 ústavy následne navrhnutí prezidentovi republiky v dvojnásobnom počte na vymenovanie potrebného počtu sudcov ústavného súdu.

42. Po tretie, zákon o rokovacom poriadku ani len slovom neupravuje otázku postavenia, pôsobnosti a právomoci prezidenta republiky vymenúvať sudcov ústavného súdu z národnou radou navrhnutých kandidátov. O to menej zákon o rokovacom poriadku upravuje otázku zániku kandidatúry navrhnutého kandidáta prezidentovi republiky rozhodnutím prezidenta republiky o nevymenovaní.

43. Jedinú relevantnú právnu úpravu k otázke zániku kandidatúry konkrétneho kandidáta z národnou radou prezidentovi republiky navrhnutého dvojnásobného počtu kandidátov rozhodnutím prezidenta republiky o nevymenovaní je možné vyvodiť z čl. 134 ústavy.

44. Nota bene sa žiada podotknúť, že ústavný súd v minulosti podal výklad článkov ústavy aj v prípade, kde skutočne bola zákonná úprava jednoznačnejšia ako

text ústavy. Stalo sa tak vo veci sp. zn. PL. ÚS 14/06, kde ústavný súd podal výklad čl. 102 ods. 1 písm. h) ústavy, pričom to, že vyšším štátnym funkcionárom podľa tohto článku sa rozumie aj viceguvernér Národnej banky Slovenska, upravuje až § 7 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 566/1992 Zb. o Národnej banke Slovenska v znení neskorších predpisov. Dopĺňam, že vo veci sp. zn. PL. ÚS 14/06 išlo o spor prezidenta republiky a národnej rady, keďže prezident republiky odmietol vymenovať kandidáta navrhnutého národnou radou do funkcie viceguvernéra Národnej banky Slovenska. Väčšinové uznesenie sa však s týmto uznesením sp. zn. PL. ÚS 14/06 a ním založenou praxou nevysporiadalo a nezaoberalo.

45. (B) Prechádzajúc k druhému celku myšlienok, je potrebné striktné odmietnuť konštatovanie väčšinového uznesenia, podľa ktorého *„by... nebolo spravodlivé, aby dvom kandidátom na sudcov ústavného súdu, ktorí vzali svoje sťažnosti späť, bola rozhodnutiami navrhovateľa, ktoré sú podľa nálezu sp. zn. III. ÚS 571/2014 zjavne protiústavné, odobratá šanca zostať kandidátmi na sudcu ústavného súdu. Z uvedeného vyplýva, že v okolnostiach daného prípadu navrhovateľ môže a má zrušiť dve predmetné rozhodnutia o nevymenovaní Jána Bernáta a Imricha Volkaia a následne má vybrať dvoch sudcov ústavného súdu z piatich ostávajúcich kandidátov (Ján Bernát, Eva Fulcová, Miroslav Duriš, Juraj Sopoliga, Imrich Volkai), ktorí mu boli navrhnutí národnou radou. Týmto spôsobom navrhovateľ odstráni ním spôsobený protiústavný stav, ako aj porušenie práv piatich kandidátov na sudcov ústavného súdu.“*.

46. V prvom rade pokladám za rozporné s realitou tvrdenie, že nálezom ústavného súdu sp. zn. III. ÚS 571/2014 bolo judikované, že rozhodnutia prezidenta republiky týkajúce sa dvoch kandidátov na sudcov ústavného súdu Imricha Volkaia a Jána Bernáta sú protiústavné.

47. O tom, či je rozhodnutie prezidenta republiky o nevymenovaní kandidáta Imricha Volkaia za sudcu ústavného súdu (ako individuálny právny akt týkajúci sa

práve a len jedného kandidáta) a rozhodnutie prezidenta republiky o nevymenovaní kandidáta Jána Bernáta za sudcu ústavného súdu (ako individuálny právny akt týkajúci sa práve a len jedného kandidáta) protiústavné, mohol rozhodnúť jedine II. senát ústavného súdu v konaní o individuálnej sťažnosti podľa čl. 127 ústavy. Tieto konania boli však vedené pod samostatnou spisovou značkou (teda nie pod sp. zn. III. ÚS 571/2014), boli právoplatne zastavené a dosiaľ neboli rozhodnutia prezidenta republiky o nevymenovaní Jána Bernáta a Imricha Volkaia senátom ústavného súdu preskúmané a zrušené.

48. Rozhodnutie senátu ústavného súdu, ktoré by konštatovalo porušenie subjektívnych ústavných práv Jána Bernáta a Imricha Volkaia, nebolo vydané, keďže konanie o sťažnostiach kandidátov Imricha Volkaia a Jána Bernáta bolo pred ústavným súdom zastavené. Pokiaľ je Slovenská republika demokratický právny štát (čl. 1 ods. 1 ústavy), platí prezumpcia ústavnosti a zákonnosti právoplatného rozhodnutia orgánu verejnej moci (čl. 1 ods. 1 ústavy ako princíp právnej istoty). Citovaná konštatácia väčšinového uznesenia preto podľa môjho právneho názoru neprihliada na platný právny stav a platné ústavné princípy.

49. Väčšinové uznesenie v citovanom konštatovaní ďalej ignoruje skutočnosť, že spomínaní piati kandidáti na sudcov ústavného súdu boli kandidátmi „sami za seba“, teda vystupovali ako individuálni kandidáti, kde prezident republiky rozhodne o každom kandidátovi zvlášť. Kandidáti navrhnutí národnou radou nevystupovali pred prezidentom republiky v menovacom procese ako procesné spoločenstvo, ale každý sám za seba. Toho potvrdením predsa je aj nález sp. zn. III. ÚS 571/2014 a uznesenie o zastavení konania sp. zn. II. ÚS 718/2014 o sťažnostiach Imricha Volkaia a Jána Bernáta, kde sa posudzovali rozhodnutia prezidenta republiky jednotlivo o konkrétnom kandidátovi zvlášť. Prezident republiky nerozhodol o piatich kandidátoch a ich nevymenovaní jedným rozhodnutím, ale voči každému kandidátovi zvlášť individuálnym právnym aktom.

50. Po ďalšie, plénum ústavného súdu nesmie (nemá na to ústavou zverenú právomoc) konštatovať v konaní o výklad ústavy a ústavných zákonov protiústavnosť právoplatného individuálneho právneho aktu (rozhodnutia) vydaného orgánom verejnej moci („aby dvom kandidátom na sudcov ústavného súdu, ktorí vzali svoje sťažnosti späť, bola rozhodnutiami navrhovateľa, ktoré sú... zjavne protiústavné“) a na tom základe konštatovať porušenie subjektívnych ústavných práv fyzických osôb („navrhovateľ odstráni ním spôsobený protiústavný stav, ako aj porušenie práv piatich kandidátov na sudcov ústavného súdu“ – t. j. aj Imricha Volkaia a Jána Bernáta). Túto právomoc zveril ústavodarca primárne v čl. 127 v spojení s čl. 131 ústavy senátom ústavného súdu v konaní o sťažnostiach fyzických a právnických osôb pre porušenie ich základných práv a slobôd alebo ľudských práv a základných slobôd. Citovaným konštatovaním, ktoré je obsiahnuté vo väčšinovom uznesení, vyjadrilo plénum ústavného súdu v konaní o výklad ústavy a ústavných zákonov vôľu si contra constitutionem atrahovať právomoc vyhlásiť právoplatný individuálny právny akt aplikácie práva za protiústavný a konštatovať porušenie základných práv a slobôd alebo ľudských práv a základných slobôd fyzickej osoby, pričom rozhodovať o porušení základných práv a slobôd alebo ľudských práv a základných slobôd a o ústavnosti individuálnych právnych aktov (rozhodnutí) prináleží podľa čl. 127 v spojení s čl. 131 ústavy senátom ústavného súdu. Možno iba zopakovať, že konanie o sťažnostiach kandidátov Imricha Volkaia a Jána Bernáta bolo pred senátom ústavného súdu právoplatne zastavené.

51 Taktiež je potrebné odmietnuť závery väčšinového uznesenia, v zmysle ktorých prezident republiky môže a má zrušiť dve predmetné rozhodnutia o nevyzmenovaní Jána Bernáta a Imricha Volkaia. Nielenže je dogmaticky a ústavne sporná (až vylúčená) samotná otázka autoremedúry v menovacom procese sudcov ústavného súdu prezidentom republiky, ale ústavný súd uvedenú konštatáciu uviedol v uznesení o odmietnutí návrhu v konaní o výklad ústavy a ústavných zákonov. Ústavný súd môže prikázať orgánu verejnej moci konať a určitým spôsobom rozhodnúť iba podľa čl. 127 ods. 2 ústavy a opäť výlučne v senátnom zložení, a to v konaní

o sťažnostiach fyzických osôb a právnických osôb podľa čl. 127 ústavy a jedine výrokom (nie iba na pôdoryse odôvodnenia). Aj v tomto smere si väčšina pléna „prisvojila“ právomoc patriacu senátom ústavného súdu v inom type konania.

52. Záverom k tejto druhej časti myšlienok si dovoľím argumentovať aj proti názoru väčšinového uznesenia, podľa ktorého má prezident republiky vybrať dvoch sudcov ústavného súdu z piatich ostávajúcich kandidátov. Pre možnosť takéhoto konštatovania (ktoré je svojím obsahom príbuzné meritórnemu výkladu určitej spornej otázky) by museli byť splnené nasledovné podmienky:

- muselo by byť obsiahnuté vo výroku uznesenia o výklade prijatého po prijatí návrhu prezidenta republiky na ďalšie konanie,

- muselo by byť prepojené s konkrétnym článkom ústavy, k výkladu ktorého sa toto konštatovanie prijalo,

- muselo by mu predchádzať konštatovanie a odôvodnenie názoru, prečo právoplatnými rozhodnutiami prezidenta republiky o nevymenovaní Imricha Volkaia a Jána Bernáta, ktoré neboli v konaní o sťažnosti zrušené výrokom nálezu senátu ústavného súdu a pre ktoré teda platí prezumpcia ich ústavnosti a zákonnosti (princíp právnej istoty), nezanikla kandidatúra Imricha Volkaia a Jána Bernáta.

53. Samozrejme, nič také v odôvodnení (a už vôbec nie vo výroku) väčšinového uznesenia nenachádzame. Ide preto podľa môjho názoru o arbitrárnosť, keďže toto konštatovanie sa nachádza v odôvodnení (nie vo výroku) procesného uznesenia o odmietnutí návrhu pri jeho predbežnom prerokovaní (teda nie v meritórnem uznesení o výklade), nie je založené na žiadnych premisách, je neodôvodnené a podľa môjho názoru je v rozpore s právnym (pozri ďalej) stavom týkajúcim sa kandidatúry Imricha Volkaia a Jána Bernáta.

54. Navyše, snažiť sa (aj to neúspešne) o formalistický prístup v jednej časti väčšinového uznesenia (t. j. sformulovať záver, v zmysle ktorého prezident republiky navrhoval podať výklad takých ustanovení, ktoré sú upravené v zákone o rokovanom

poriadku, a nie v ústave; pozri body 32 až 44 tohto stanoviska) a bez vysvetlenia sa zároveň snažiť o materiálny prístup (navyše ústavne neudržateľným spôsobom) v inej časti väčšinového uznesenia taktiež nemožno chápať inak ako arbitrárnosť. A ak sa niečo neznáša s právnym štátom, tak je to arbitrárnosť.

55. (C) Predchádzajúcim odsekom som si vytvoril „predpolie“ pre tretiu, záverečnú časť mojich výhrad k väčšinovému uzneseniu. Tie sa týkajú formálnej stránky prijatia z môjho pohľadu ústavne neprípustných záverov [pozri časť (B)] nachádzajúcich sa vo väčšinovom uznesení.

56. Závery väčšinového uznesenia citované v časti (B) môjho odlišného stanoviska boli prijaté na pôdoryse odôvodnenia procesného uznesenia o odmietnutí návrhu prezidenta republiky. Výrok väčšinového uznesenia však znel: *„Návrh prezidenta Slovenskej republiky odmieta.“*

57. Keďže závery väčšinového uznesenia, ktoré sú citované a ku ktorým som zaujal stanovisko v bode (B) tohto odlišného stanoviska [ide o konštatovanie: *„by... nebolo spravodlivé, aby dvom kandidátom na sudcov ústavného súdu, ktorí vzali svoje sťažnosti späť, bola rozhodnutiami navrhovateľa, ktoré sú podľa nálezu sp. zn. III. ÚS 571/2014 zjavne protiústavné, odobratá šanca zostať kandidátmi na sudcu ústavného súdu. Z uvedeného vyplýva, že v okolnostiach daného prípadu navrhovateľ môže a má zrušiť dve predmetné rozhodnutia o nevymenovaní Jána Bernáta a Imricha Volkaia a následne má vybrať dvoch sudcov ústavného súdu z piatich ostávajúcich kandidátov (Ján Bernát, Eva Fulcová, Miroslav Duriš, Juraj Sopoliga, Imrich Volkai), ktorí mu boli navrhnutí národnou radou. Týmto spôsobom navrhovateľ odstráni ním spôsobený protiústavný stav, ako aj porušenie práv piatich kandidátov na sudcov ústavného súdu.“*], boli uvedené výlučne v jeho odôvodnení (nemajú oporu vo výroku) a boli artikulované v procesnom uznesení o odmietnutí návrhu prezidenta republiky (teda nie vo výroku meritórneho uznesenia o výklade, ktoré by však vzhľadom na takýto obsah výroku bolo už nie „iba“ vôľou pléna atrahovať si právomoci, ktoré plénu

v zmysle ústavy neprináležia, ale explicitným konaním ultra vires), je nutné, opakovane zdôrazňujem, na citované závery väčšinového uznesenia hľadiť ako na poznámky pléna ústavného súdu v rovine obiter dicta.

58. Samozrejme, väčšinové uznesenie ako procesné rozhodnutie o odmietnutí sa nevyhlasuje v Zbierke zákonov Slovenskej republiky, a nestáva sa preto ani všeobecne záväzným rozhodnutím o výklad ústavy alebo ústavného zákona (porov. čl. 128 druhú a tretiu vetu ústavy).

59. Na záver mi zostáva splniť dlh rozvinutia myšlienky k už naznačenej pozícii, že záver väčšinového uznesenia, podľa ktorého má prezident republiky k dispozícii piatich kandidátov, je podľa môjho názoru v rozpore s právnym stavom týkajúcim sa kandidatúry Imricha Volkaia a Jána Bernáta.

60. Inak povedané, aj keby bol návrh prezidenta republiky prijatý na ďalšie konanie a väčšina pléna by chcela závery prezentované vo väčšinovom uznesení artikulovať v meritórnom uznesení o výklade, nebolo by možné (okrem už popísaných dôvodov ústavnej limitácie pléna rozhodovať o porušení subjektívnych ústavných práv a o protiústavnosti individuálnych právnych aktov) dospieť k záveru, že Imrich Volkai a Ján Bernát sú stále navrhnutými kandidátmi na sudcov ústavného súdu, aj vzhľadom na právny stav kandidatúry Imricha Volkaia a Jána Bernáta odvíjajúci sa od právoplatnosti rozhodnutí prezidenta republiky o ich nevymenovaní a výroku nálezu sp. zn. III. ÚS 571/2014.

61. Rozhodnutia prezidenta republiky o nevymenovaní kandidátov Jána Bernáta a Imricha Volkaia za sudcov ústavného súdu napadli obaja kandidáti na ústavnom súde sťažnosťou podľa čl. 127 ods. 1 ústavy. Tieto konania boli však uznesením sp. zn. II. ÚS 718/2014 zastavené z dôvodu späťvzatia sťažností oboma kandidátmi. Rozhodnutia prezidenta republiky sa tak stali právoplatné, keďže neboli orgánom verejnej moci s právomocou zrušiť takéto rozhodnutia zrušené.

62. Právoplatné rozhodnutie prezidenta republiky o nevymenovaní kandidátov Imricha Volkaia a Jána Bernáta za sudcov ústavného súdu ako individuálne právne akty zakladajú určitú právnu situáciu adresátov týchto rozhodnutí, ktorú nemožno meniť, samozrejme, s výnimkou rozhodnutia orgánu verejnej moci s právomocou preskúmať a zrušiť tieto rozhodnutia v prípade, že sú tieto rozhodnutia protiústavné. Tým je v tomto prípade ústavný súd a konanie o sťažnostiach fyzických osôb a právnických osôb podľa čl. 127 ústavy. Keďže však rozhodnutia prezidenta republiky o nevymenovaní kandidátov Jána Bernáta a Imricha Volkaia neboli ústavným súdom v konaní podľa čl. 127 ústavy právoplatne zrušené, právna situácia založená právoplatnými rozhodnutiami prezidenta republiky je nemenná a je potrebné ju v súlade s princípom právnej istoty rešpektovať. Inak povedané, naplnením požiadaviek a princípov právneho štátu, konkrétne právnej istoty, je inštitút právoplatnosti rozhodnutí orgánov verejnej moci, ktoré zakladajú, menia a rušia právne vzťahy ich adresátov. Právoplatnosť značí predovšetkým nezmeniteľnosť rozhodnutia a jeho záväzné účinky na právne vzťahy ich adresátov, ktoré prostredníctvom inštitútu právoplatnosti nadobudli kvalitu rozhodnutých právnych vzťahov. Do účinkov právoplatnosti nemožno ďalej zasiahnuť.

63. Uvedené vo vzťahu ku kandidátom Jánovi Bernátovi a Imrichovi Volkaiovi znamená, že ich kandidatúra na sudcov ústavného súdu zanikla právoplatným rozhodnutím prezidenta republiky o ich nevymenovaní, keďže tieto rozhodnutia neboli v konaní o sťažnostiach podľa čl. 127 ústavy ústavným súdom právoplatne zrušené.

64. Záverom ku všetkým trom vyššie prezentovaným celkom [(A), (B), (C)] môjho stanoviska si dovoľím doplniť, že prijaté väčšinové uznesenie je protikladom dvoma desaťročiami kultivovanej doktríny, v rámci ktorej ústavný súd jemne, hodinárskym spôsobom, stabilizoval neutrálnu pozíciu prezidenta republiky ako reprezentanta pokoja, identity a kontinuity spoločnosti v jednokomorovom

parlamentnom systéme (porov. I. ÚS 39/93, PL. ÚS 32/95, PL. ÚS 14/06, PL. ÚS 4/2012, III. ÚS 427/2012).

V.

65. Ústavný súd ako súčasť súdnej moci dostal do vienka poslanie ochrany ústavnosti. Výkon tohto poslanca je koncentrovaný do viacerých ústavných právomocí realizovaných v rámci viacerých druhov konaní. Ústavný súd má byť v ústavnom poriadku majákom, ktorý osvetľuje tmavé miesta aplikácie práva alebo právneho poriadku tak, aby adresáti práva i subjekty právo aplikujúce mali vždy jasne na zreteli ústavnosť, spravodlivosť, ľudské práva, a zároveň má byť strážcom, ktorý poskytne týmto atribútom ochranu v prípade ich ohrozenia.

66. Aby mohol ústavný súd naplniť svoju úlohu dôsledného ochrancu ústavnosti (tak, ako to je deklarované aj na titulnej stránke webovej stránky ústavného súdu), musí mať minimálne takú dôveru ako rozhodca v ragby, ktorému sa často poďakujú, ak upozorní na porušenie pravidiel. Primárnym predpokladom toho však musí byť, aby ochranca úzkostlivo dbal na to, aby pri svojej činnosti sám neprekročil Rubikon pravidiel. Ale prečo to uvádzam na záver?

67. V týchto dňoch vrcholia v Anglicku majstrovstvá sveta v ragby. Ragby, aby som spresnil, je tvrdá hra gentlemanov, rytierska hra, kde panuje rešpekt k pravidlám, súperovi a hlavne k rozhodcovi. Je to férová hra, kde je každý pokus o podvádžanie a nečestnú hru odsúdený. Zásady slušnosti a fair-play tu nie sú pojmom abstraktným, ale piliermi, na ktorých sú pravidlá tohto športu založené.

68. Český novinár Jindřich Šídlo vo svojom nedávno publikovanom komentári (dostupnom na <http://komentare.sme.sk/c/8053048/hokejovi-cesi-sa-zamilovali-do-ragby-ale-preco.html>) túto realitu taktiež akcentoval a v závere komentára uviedol

svoje vysvetlenie nadšenia predsedu Najvyššieho správneho súdu Českej republiky Jozefa Baxu z ragby: *„Ragby je nesmierne tvrdý, ale tiež mimoriadne férový šport, v ktorom má rozhodca vždy pravdu, ale aj rešpekt a dôveru publika. A nikto si nedovolí povedať ani slovo. Čo iné by mal obdivovať práve najváženejší sudca v krajine? A po čom inom by mali Česi túžiť? Je tu len jediný problém: ragby, bohužiaľ, nie je náš šport.“*

69. Ragby, bohužiaľ, ani u nás nie je obľúbeným a preferovaným športom.

V Košiciach 28. októbra 2015